

ОСНОВНІ НОВАЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СЛУЖБУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» ВІД 2 ТРАВНЯ 2023 Р.

Лозинська Тамара,

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава

Стаття 6 Європейської хартії місцевого самоврядування (далі – Хартія) визначає, що «умови служби найманих працівників органів місцевого самоврядування повинні дозволяти добір висококваліфікованого персоналу з урахуванням особистих якостей та компетентності...» [1], тобто у європейському середовищі склалася єдність поглядів щодо важливості людських ресурсів у забезпеченні спроможності місцевої влади. В Україні, яка ратифікувала Хартію в 1997 р. (набула чинності з 01.01.1998 р.), нормативно-правові основи служби в органах місцевого самоврядування (ОМС) як окремого інституту публічної служби були закладені в Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування 2001 р. [2]. Не зважаючи на специфіку самоврядної влади, унормування концептуальних, організаційних, адміністративних, фінансових та інших аспектів служби в ОМС мало відрізнялося від законодавства про державну службу. Однак із початком реформування місцевого самоврядування у 2015 р. та проведенням у 2020 р. адміністративно-територіальної реформи повноваження місцевих рад, умови їх реалізації, межі юрисдикції, економічна основа забезпечення життєдіяльності громад суттєво змінилися, а разом із цим змінилися і зони відповідальності службовців ОМС та зросли вимоги до їх професійного рівня.

Очевидно, що адміністративне зміцнення місцевого самоврядування потребувало відповідного законодавчого забезпечення, розроблення якого почалося вже з 2015 р. Однак, через сукупність різноманітних причин, у першу чергу політичних, новий закон «Про службу в органах місцевого самоврядування» був прийнятий лише в травні 2023 р. із застереженням про те, що він «...набирає чинності через 6 місяців з дня його опублікування, але не

раніше ніж через 6 місяців з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні» [3]. Закон містить багато нових нововведень, а основні з них представлені нижче.

1. Розмежування посад в ОМС:

- посади службовців ОМС;
- виборні посади;
- посади працівників патронатної служби;
- посади працівників, які виконують функції обслуговування.

2. Введення принципу політичної неупередженості – *«недопущення впливу політичних поглядів на дії та рішення, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, демонстрації власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків»* (ст. 12) [3].

3. Створення інституту керівника служби в органі місцевого самоврядування (ст. 15, 16, 17).

4. Унормування питань конкурсного відбору на посади і забезпечення прозорості відбору кандидатів (у старому законі ці питання регулювалися законодавством України про державну службу).

5. Чітке визначення умов і можливостей побудови службової кар'єри, зокрема передбачення можливості переведення службовця ОМС на посаду в іншій ОМС або на посаду державної служби, або з посади державної служби на посаду в ОМС без конкурсу (Розділ V).

6. Управління результативністю службової діяльності, що передбачає визначення завдань та встановлення показників *«...результативності, ефективності, якості їх виконання на відповідний звітний період»* [3], а також управління професійним розвитком (ст. 39).

7. Оновлення системи фінансового забезпечення служби в ОМС: оплати праці, надбавок, доплат, преміювання, заохочення та соціально-побутового заохочення службовців ОМС.

Безпосередньо Законом, а не похідними від нього підзаконними актами, встановлені категорії (3), підкатегорії (7) і ранги (9) служби в ОМС. Зважаючи

на важливість організаційного, документального, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування, Законом передбачено створення апарату ради – організаційно поєднаної сукупності виборних посадових осіб місцевого самоврядування, патронатної служби та структурних підрозділів.

Впровадження положень нового Закону потребує відповідної підготовки, а саме:

- розроблення та ухвалення ряду типових положень і примірних порядків, методичних рекомендацій тощо, які стануть у нагоді фахівцям ОМС при розробленні місцевих нормативно-правових актів;

- проведення інформаційних кампаній і навчання посадових осіб ОМС, насамперед керівників кадрових служб або служб управління персоналом;

- формування ОМС кадрової політики, розроблення й прийняття значної кількості положень щодо вступу та проходження служби в ОМС, регулювання трудових відносин.

Зараз Національне агентство України з питань державної служби (НАДС), яке опікується імплементацією даного Закону, уже здійснило велику підготовчу роботу, яку можна розділити на три частини (табл. 1). Важливо, що між чинним і новим законами збережено певну термінологічну спадкоємність, і це дозволило уникнути необхідності внесення відповідних змін до інших законів та великої кількості підзаконних актів. Так, термін «посадова особа місцевого самоврядування» використовується в новому Законі як загальний термін, що об'єднує такі категорії, як «службовець місцевого самоврядування» та «виборна посадова особа». Певною новацією є і те, що термін «службовець» використовується до працівників ОМС, які виконують функції з обслуговування, та технічних службовців. Дія нового Закону поширюється як на відносини служби в ОМС, що складаються між посадовими особами місцевого самоврядування, так і на трудові відносини, що складаються з працівниками патронатної служби. Однак, Закон не стосується депутатів місцевих рад, працівників ОМС, які виконують функції з обслуговування; працівників

комунальних підприємств, установ або організацій, що засновані радою та належать до сфери її управління.

Таблиця 1

**Підготовка до впровадження Закону України
«Про службу в органах місцевого самоврядування»**

Розроблення типових документів та методичних рекомендацій	Інформаційно-роз'яснювальні заходи	Розроблення програм підвищення кваліфікації
Типове положення про службу управління персоналом в органі місцевого самоврядування [4]	Новації закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 2 травня 2023 року: коментарі та порівняльний аналіз: посібник [8]	Для сільських, селищних і міських голів
Типовий порядок оцінювання результатів службової діяльності службовців місцевого самоврядування [5]	Роз'яснювальні кампанії у соціальних мережах	Для керуючих справами виконавчих комітетів
Типовий порядок складання індивідуальної програми професійного розвитку службовця місцевого самоврядування [6]	Відеоролики	Для керівників і фахівців служб управління персоналом
Типовий порядок ведення та зберігання особових справ службовців місцевого самоврядування та форми Особової карти [7]	Конференції та круглі столи	Для службовців органів місцевого самоврядування

Джерело: складено автором за [3–8].

Таким чином очікується, що запровадження нового Закону сприятиме професіоналізації службовців місцевого самоврядування та забезпечуватиме якісне надання послуг в територіальних громадах.

Джерела і література

1. Європейська хартія місцевого самоврядування : Хартія Ради Європи від 15.10.1985 : станом на 16 листоп. 2009 р. URL: <https://surl.li/knwtwo> (дата звернення: 19.02.2025).

2. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 № 2493-III : станом на 1 серп. 2021 р. URL: <https://surli.cc/memusl> – втрата чинності (дата звернення: 19.02.2025).

3. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 02.05.2023 № 3077-IX. URL: <https://surl.li/aojlpr> – набуває чинність (дата звернення: 19.02.2025).

4. Про затвердження Типового положення про службу управління персоналом в органі місцевого самоврядування : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 19.02.2024 № 26-24. URL: <https://surl.li/kjpryy> (дата звернення: 19.02.2025).

5. Про затвердження Типового порядку оцінювання результатів службової діяльності службовців місцевого самоврядування : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 20.03.2024 № 51-24. URL: <https://surl.gd/pikidu> (дата звернення: 19.02.2025).

6. Про затвердження Типового порядку складання індивідуальної програми професійного розвитку службовця місцевого самоврядування : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 28.03.2024 № 56-24. URL: <https://surl.li/yoxuss> (дата звернення: 19.02.2025).

7. Про затвердження Типового порядку ведення та зберігання особових справ службовців місцевого самоврядування та форми Особової карти : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.04.2024 № 62-24. URL: <https://surl.li/zmxvtt> (дата звернення: 19.02.2025).

8. Новації закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 2 травня 2023 року: коментарі та порівняльний аналіз : посіб. Харків : ТОВ «ІМПРЕСС ПРИНТ», 2024. 184 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра політології, історії і філософії

ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА ЗВО "ВІДКРИТИЙ
МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ "УКРАЇНА"

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

27 лютого 2025 р.
Полтава

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам(ів) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Виконавчого агентства з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури (ЕАСЕА). Ні Європейський Союз, ні ЕАСЕА не можуть нести за них відповідальність

Із 2022 по 2025 рік в Полтавському державному аграрному університеті на кафедрі політології, історії і філософії виконується проєкт Еразмус+ напрямку Жан Моне «Участь громадян та соціальний діалог як ключові фактори у розбудові сталих територіальних громад: успішні практики ЄС для України». У результаті виконання проєкту науковці відвідали різні громади Польщі, переймали досвід розвитку громад у Гробніках, Глубчице, Ополе, Щецині, Степніці, активно ділилися ним із усіма, хто також прагне розвивати свої громади. Це стало можливим також завдяки активній позиції польських колег, які не лише приймали українську делегацію, а й детально розповіли про особливості функціонування органів самоврядування у Польщі, їхні проблеми, способи подолання та налагодження діалогу з місцевим населенням.

Від імені Полтавського державного аграрного університету висловлюємо щиро вдячність пану *Павлу Бучеку* депутату Глубчицького повіту, солтису м. Гробнікі (Республіка Польща) та пану *Томашу Коваліку* експерту проєкту Еразмус + напрямку Жан Моне «Участь громадян та соціальний діалог як ключові фактори в розбудові сталих територіальних громад: успішні практики ЄС для України» / «Citizen participation and social dialogue as key factors in the development of sustainable territorial communities: EU best practices for Ukraine» / № 101085535 — SuTCom — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH, головному спеціалісту з польсько-української співпраці неурядової організації «Конвент Самоврядної Співпраці Польща–Україна» (м. Щецин, Республіка Польща)

УДК 342.25(477+4)(062)
М 65

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара, завідувач кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету доктор історичних наук, професор;

Макарець Світлана, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

Приходько Сергій, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат політичних наук, доцент;

Усанов Ігор, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено до друку і поширення в мережі Інтернет вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 6 від 19.03.2025 р.).

УДК 342.25(477+4)(062)
М 65

Місцеве самоврядування: вітчизняний і європейський досвід: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Полтава, 27 лютого 2025 р.).
Полтава : ПДАУ, 2025. 310 с.

На основі міждисциплінарного підходу розглянуто кардинальні суспільно-політичні зрушення на глобальному та локальному рівнях, проаналізовано соціально-економічні, культурні, освітні, правові, трансформаційні процеси й безпекові аспекти модернізації системи місцевого самоврядування на місцевому рівні.

Для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, тих, хто цікавиться проблемами політичного життя в Україні та за кордоном.

Тези публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для здобувачів вищої освіти).

© ПДАУ, 2025

© Автори статей, 2025

Заклади вищої освіти – учасники конференції

Білоцерківський національний аграрний університет
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Державний податковий університет
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Запорізький національний університет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України
Інститут соціальних наук Гданського університету
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Київський національний торговельно-економічний університет
Київський національний університет будівництва і архітектури
Київський національний університет культури і мистецтв
Коледж Нової Європи – Інститут перспективних досліджень
(м. Бухарест, Румунія)
Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»
Маріупольський державний університет
Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна»
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії
правових наук України
Національна академія державної прикордонної служби України
імені Б. Хмельницького
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет цивільного захисту України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Полтавський державний аграрний університет
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Херсонський національний технічний університет
Центральноукраїнський інститут розвитку людини Університету «Україна»
Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права ЗВО «Міжнародний науково-
технічний університет імені академіка Юрія Бугая»
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА ФІНАНСОВО-МАТЕРІАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ	12
Бацман Ольга	
ОСОБЛИВОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄС З ОГЛЯДУ НА ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ, ШВЕЦІЇ ТА ІТАЛІЇ	12
Войтенко Юрій	
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ	16
Дорогань Андрій	
Доля Валерій	
ЦЕНТРИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	20
Загородня Альона	
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ЗАПОРУКА МІЦНОЇ ДЕРЖАВИ І МІЦНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	23
Косаревич Назар	
БАЗОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	25
Лісний Іван	
СПЕЦИФІКА ОБІГУ ОБЛІГАЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	29
Логовський Ігор	
ВИЗНАЧЕННЯ КОРДОНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ	32
Лозинська Тамара	
ОСНОВНІ НОВАЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СЛУЖБУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» ВІД 2 ТРАВНЯ 2023 Р.....	35
Лопушинський Іван	
НАРОДОВЛАДДЯ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: НОВАЦІЇ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	40
Макарець Світлана	
Сидоренко Федір	
МЕХАНІЗМИ ВИРІВНЮВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ: ДОСВІД КРАЇН БАЛТІЇ	43
Паланиця Микола	
ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ І ВЛАДИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	46
Примуш Микола	
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	50
Приходько Сергій	
Шейко Сергій	
МІСЦЕВІ ВИБОРИ: ПОШУКИ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ	53